

לשבת במרפסת, אצל השכנים – וואדי פוכין

עונה מומלצת: כל השנה.

התאמה: לכל המשפחה.

קושי מסלול: בינוני

אורך מסלול: כ- 7 ק"מ.

משך מסלול: כארבע שעות.

מפה: מפת סימון שבילים מס' 9, "מבואות ירושלים".

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשנת 2006)

הגעה ממחלף שער הגיא: פונים דרומה בכביש מס' 38 לעבר בית שמש. בפניה למרכז המסחרי בבית שמש פונים ימינה וממשיכים לעבר מחסיה זנוח. חולפים על פני זנוח ובצומת ה-T פונים שמאלה, בכביש 375 לצור הדסה. נכנסים לישוב בשער המערבי (הראשון) וממשיכים בעקבות בשילוט לחווה (פניה שנייה ימינה) וחונים בחניון.

* מסלול מעגלי אין צורך בהקפצת רכבים.

* סימון השבילים באזור כולל סימונים רבים שלא מופיעים במהדורה האחרונה שהודפסה וממילא אינו ברור. מומלץ לעקוב אחר ההנחיות המפורטות כאן בלבד.

* השטחים החקלאיים והבריכות נמצאים בבעלות פרטית. אין להיכנס אליהם ללא קבלת רשות!

* ציוד נדרש: מים, כובע, נעלי הליכה.

אין הרבה מסלולים הליכה שבהם חשיבותם של מי מעיינות כמקור חיים כה מודגשת כמו במסלול המוביל מצור הדסה לוואדי פוכין, המכונה "עמק המעיינות". השביל חולף באזורים שבהם לוחשים עשבים מזהיבים את שירו של הקיץ, עצי החורש השחוחים מרכינים ראשם בכניעה לפני החום הגדול ורגבי אדמת הטרסה רוסה האדומה, האופיינית להר נאנחים תחת הפסיעות והופכים לאבק. לזמן מה שואלים "לשם מה באנו לכאן בשיאו של הקיץ?", אך אז נפתח הנוף ומתגלה העמק שוקק המעיינות שבו כתמי ירק מטופחים ושפע ברכות השקיה הנמלאות מימי הנביעות ומשקות את פאות השדה, המתמלאות חיים והגדושות בפרי.

מחוות הסוסים הרי יהודה (במקום חוול"ה, מסעדה ובר קפה הפועלים כל ימות השבוע בבקתת עץ ציורית, למעט שבת, טל': 050-4020066), המפעילה גם טיולי סוסים בשמורת סנסן הסמוכה, ממשיכים בדרך עפר מסומנת כחול היוצאת אל מחוץ לתחומי הישוב. הדרך נמשכת במקביל לגיא ההולך ומעמיק ובמקביל לעמודי טלפון. בנקודה בה עושה הדרך עיקול חד יש לפנות שמאלה במעלה שביל (במקביל לעמודי הטלפון). בקצה העלייה ניצב עץ אלון קטן שצמרתו סוככת על ספסל היקפי שנבנה סביב גזעו. זה מקום טוב לנוח בו מעט לפני שממשיכים במורד הגיא בעבר השני. בתחילתו, מסומן השביל בירוק, אך מהר מאד הסימון נעשה לא ברור, אך המגמה ברורה: במורד הערוץ. בהדרגה מתגלה בעמק כר חקלאי נרחב. בין החלקות החקלאיות המעובדות משובצות בריכות מים נאות שהכחול שלהן בוהק למרחוק. זהו ואדי פוכין, אחד המקומות האחרונים שבהם השתמרה חקלאות שלחין מסורתית, המתבססת על מי המעיינות הרבים שיש כאן. בין הגידולים עצי פרי רבים: גפנים, זיתים, רימונים ותאנים ולצדם גידולים אחרים של שעועית, כרובית, חמניות ותירס. לא בכדי התפרסם העמק בתוצרת החקלאית שלו והיה ספק ירקות עיקרי לעיר בית לחם.

בהדרגה מתגלה גם המפגע האקולוגי הקשה של העיר ביתר עילית החרדית, שהולכת ומתרחבת על חשבון השלוחות הציוריות באופן הכי פחות משתלב בנוף. חציבת צלע ההר והלבשת הגבעות שלמת בטון ומלט פוגעת קשה ביכולת החלחול של המים ובשפיעת המעיינות. למרגלות ביתר עילית שוכן הכפר וואדי פוכין, כמו נחבא אל הכלים. אנשיו הם האחאים לעיבוד החלקות הפרושות בעמק.

בהגעה לנחל כדאי לטייל מעט לאורכו, אך בסופו של דבר יש לפנות בדרך העפר ימינה. כשמגיעים אל פתחת הגיא הבא שיורד מימין פונים במעלהו, לעבר פסגת הר סנסן, בעקבות סימון השבילים האדום (שאינו ברור במיוחד). מהפסגה, שגובהה 735 מ' נשקף נוף יפה לעבר הרי חברון וגוש עציון, שפלת יהודה, עמק המעיינות וצור הדסה. ההר עצמו נמצא בלב שמורת טבע הנושאת את שמו. מקור השם אגב בשיר השירים "אמרתי אעלה בתמר אוחזה בסנסניו ויהיו נא שדיך כאשכלות הגפן וריח אפך כתפוחים" (פרק ז', פסוק 9). ברידה מפסגת הר סנסן, בהמשך השביל המסומן אדום מגיעים במהירה אל דרך הפטרולים, המסומנת שחור. פונים בה ימינה וכעבור פחות מקילומטר שבים אל עץ האלון הזכור לטוב, שממנו שווים באותה דרך.

יש כמה גופים שעורכים טיולים קבוצתיים אל עמק המעיינות, אולם היחיד שמקפיד על ההגנה על פרטיות התושבים (הבריכות כולן נמצאות בבעלות פרטית), דואג לקבל אישורים לשטח החקלאי ולעיתים גם מתארח אצל מקומיים בכפר ועורך מפגשים מעניינים הוא ארגון "ידידי כדור הארץ המזהה"ת". זהו ארגון לא ממשלתי ייחודי, ישראלי-פלסטיני-ירדני, החבר ב"ידידי כדור-הארץ הבינלאומי". הארגון פועל שלא למטרות רווח, מקדם פיתוח בר-קיימא ושימור של המערכות האקולוגיות באזור תוך עידוד יחסי שלום בין העמים (לפרטים ולהזמנות: gbartana@gmail.com גילת ברתנא 02-5333065).

אחד המיזמים היפים של ידידי כבור הארץ הוא פרויקט "שבילי השכנים", שנועד להגביר את המודעות של מבוגרים וצעירים, מקומיים ותיירים בנושאי סביבה. בשיתוף הקהילות המקומיות ישראליות-פלסטיניות הארגון תכנן ופרץ שבעה מסלולים שונים שלאורכם ניתן להתוודע אל המורשת התרבותית והסביבתית של

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום וכתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

האזורים שבהם הם עוברים (שבילי שכנות נוספים נמצאים בעמק הירדן, בעמק בית שאן, באזור ים המלח, בבאקה אל-ערביה, עמק חפר ונחל הבשור מידע נוסף בנוגע לשבילים השונים ניתן לקבל באתר הארגון: www.foeme.org או בדוא"ל: michal@foeme.org). המאחד את כל השבילים הוא התחקות אחר מקורות מים ובחינת יחסי הקהילה המקומית עמם בעבר ובהווה. רבים מהשבילים מדגישים את העבר העשיר של האזור, אך בה בעת חושפים מציאות של זיהום והזנחה, שבמקרים רבים הפכה לשגרה בלתי מורגשת עבור התושבים. השם "שביל השכנים" נובע מהעובדה שכל השבילים נמצאים לאורך קו גבול או הקו הירוק. בכך מועצמת התחושה שמציאות המים חוצה גבולות ושהתלות התלות ההדדית במשאבי המים המשותפים הכרחית לכל החיים באזור.

המסלול עודכן בתאריך 15.7.2012

כל הזכויות שמורות ליותם יעקבסון ©